Edukacinė programėlė „Pasaulį pažįstame per pojūčius“

Tikslas – susipažinti su pagrindiniais pojūčiais, juos pajausti ir apibūdinti

Edukacinės programos metu dalyviai išsiaiškina, kokie yra pagrindiniai žmogaus pojūčiai. Kiekvienas programos dalyvis gali išbandyti praktiškai, kaip jo pojūčiai veikia. Mokosi suprasti, kokie dirgikliai sukelia pojūčius, nuo ko priklauso jų stiprumas. Programa skirta 1-4 ir 5-8 klasių mokiniams.

Tu matai žolę, medžius įvairius daiktus, žmones. Ausis pasiekia gatvės triukšmas, popieriaus šlamesys, mokytojo ar mokytojos ištarti žodžiai. Nosis užuodžia gėles, maisto kvapą, oda jaučia saulės šilumą ar ledo šaltį. Liežuviu gali pajusti, saldus ar rūgštus gėrimas. Sakoma, kad kiekvienas žmogus turi penkis jutimus:

- regą
- klausą
- uoslę
- skonį
- lytą

Pereikime Pojūčių taku, išbandykime save, atraskime, ką mes gebame, kaip juntame išorinį pasaulį. Jūs keliaudami susipažinsite su visai penkiais pojūčiais, įvardinsite juos, atliksite praktines užduotis, pajausite, kaip pojūčiai veikia.

Pereiti Pojūčių taką ir pajausti nėra taip paprasta. Skubėti čia nevalia, todėl reikalingas nusiteikimas.

Užnorinanti užduotis (2-3 min.)

Pradedame keliauti. Einate pievele, po to mulčiumi, po to vėl pievele. Sustokime. Ką jaučiate po kojomis? Ar stiprus pojūtis? O jeigu būtumėte basi? Koks tai pojūtis? (lytėjimas) Kas galėtų jį sustiprinti?

Keliaukime toliau – pereikime kankorėžius. Ką jaučiate? Kodėl? Kuo dažniausiai lytime? (rankomis). Galima lytėti ir oda, liežuviu.

<u>(galėtų būti lytėjimo pojūčiams kažkokia sienelė – aštru, švelnu, kieta, minkšta, šalta, šilta ir t.t.)</u>

<u>Užduotys mokiniams:</u>

- Į maišelius priberta skirtingų medžiagų, įdėta įvairių daiktų. Mokiniai grupėse turi įvardinti, kas tai ir ką jaučia lytėdami
- Parke grupė susiranda medį, kurį tam tikrą laiką (apie 1 min.) liečia, jaučia ir įsidėmi. Vėliau parenkamas iš grupės vienas vaikas, kuris užrištomis akimis paeiliui privedamas prie dviejų medžių, iš kurių turi atpažinti „savo“ medį.
- Užrištomis akimis surūšiuoti skirtingas medžiagas
- Užtištomis akimis rasti dėžutėje, kur pripilta pupelių ar žirnių, panašaus dydžio akmenukus (prieš tai gali gerai įsižiūrėti)
- Batų dėžėje padaromos dvi angos dviem rankoms. Į dėžę įdedama įvairių daiktų poros. Vaikas turi iš karto abiem rankomis surasti du vienodus daiktus.
- Įvairios lytėjimui skirtos medžiagos su skirtingais paviršiais: kailis; faktūrinis tapetas; audeklas,kamštis ir t.t. Visos lytėjimui skirtos medžiagos turi būti poromis. Viena jų dalis pritvirtinama ant sienos, o po apačia pritvirtinama margarino dėžutė. Antra medžiagų dalis

sudedama į dėžę kartu su akių raiščiu. Medžiagų pavyzdžius vaikai užrištomis akimis turi atrinkti ir sudėti į atitinkamus margarino indelius.

Ką supratote?

Keliaudami Pojūčių taku girdėjote ir dabar girdite įvairius garsus. Tai girdėjimo pojūtis. (čia galėtų atsirasti metalofonas iš medžio, skardinių sienelė)

Užduotys mokiniams:

- Darbas grupėse: išgirsti ir įvardinti kuo daugiau girdimų garsų
- Aklųjų gatvė. Jai panaudoti įvairias medžiagas ir kliūtis: dėžę su vata; suolą perėjimui; akmenis; stalą pralindimui; dubenį su šaltu vandeniu ir t.t. Vaikai gali vesti per kliūčių ruožą vienas kitą užrištomis akimis aiškindami kaip eiti
- Kiekviena grupė įrašo į telefoną įvairių triukšmingų garsų, o kitos grupės spėlioja, kas tai gali būti
- Stiklinės kraštu trinamas pirštas, kol pasigirsta gaudesys. Sustatomos kelios stiklinės ir į jas įpilama skirtingas kiekis vandens. Pirštu trinamas kraštas, kol išgaunamas garsas. Palyginami tuščios ir pripiltos vandens stiklinės garsai
- Kas daugiau įvardins, kokius garsus ir šnaresius gali skleisti mūsų kūnas ar burna:
  Plojimas rankomis
  Spragsėjimas pirštais
  Trynimas delnais
  Trepsėjimas kojomis
  Žingsniavimas
  Kaukšėjimas dantimis
  Griežimas dantimis
  Pliaukšėjimas liežuviu
  Šliurpimas valgant
  Čepsėjimas
  Aimanavimas
  Rėkimas
  Šnabždesys
  Žiovavimas
  Kosėjimas ir t.t.

Ar visi žmonės turi girdėjiomo pojūtį? Kaip tokie žmonės vadinami? Ar reikia saugoti savo ausis ir kodėl? Kaip jas prižiūrėti? Ką supratote?

Keliaudami stebėjote aplinką ir daug ką matėte. Tai regėjimo pojūtis. Įsivaizduokite, kad jūs nieko nematote – stipriai užsimerkite ir pabūkite taip ilgesnį laiką. Įvardinkite savo savijautą, bet būkite užsimerkę

Dabar atsimerkite. Kas pasikeitė? Ar visi žmonės regi spalvas? Kaip tokie žmonės vadinami? (daltonikais)

(Čia galėtų atsirasti vaivorykštės formos ir spalvų darželis)

Užduotys mokiniams:

- Sumaišyti kelias spalvas ir pažiūrėti, kokia spalva išeina. Sužinoti, kokias spalvas reikia sumaišyti, norint gauti tam tikrą spalvą
- Ratu sustatomos kėdės, atsuktos į rato išorę. Visi susėda nugaromis į rato vidurį. Užduotis – pamatyti kuo daugiau spalvų nesukiojant galvos. Pamatyti kuo daugiau tos pačios spalvos daiktų nepasukant galvos
- Priemonės: maždaug 10x10 cm veidrodžiai. Vaikai išeina į lauką ir vaikšto laikydami veidrodį veido lygyje po nosimi, kad galėtų į jį žiūrėti. Aplinka atrodo visiškai kitaip. Ypač tinkamas naudoti vaikštant po medžiais.

Ar visi žmonės turi regą? Kaip jie vadinami? Kaip galima atskirti neregį? Kaip vadinama neregiams skirta diena, kada ji švenčiama ir kodėl? (Pasaulinė baltosios lazdelės diena, spalio 15 d., atkreipti dėmesį) ? O kaip saugoti akis?

Keliaudami Pojūčių taku užuodėte ir įvairus kvapus, sklindančius aplinkoje. Kokius kvapus užuodėte? Uoslės organas – nosis. Nosimi kvėpuojame, suuodžiame sklindančius kvapus. Jei sloguojame, negalime užuosti.Susėskime poilsio zonoje ir atlikime užduotis.

<u>Užduotys mokiniams:</u>

- Žaidimas – „Pažink iš kvapo“ (mėtos, česnakas, pipirai, serenčiai ir t.t.) ir apibūdinti kvapą
- Surūšiuoti indelius su prieskoniais - kurios dėtumėte į kepinius, kuriuos į mėsos patiekalus

Uoslė labai susijusi su skoniu. Jei tik suuodžiame ką nors „skaniai“ kvepiant, tuoj „pakyla“ apetitas. Liežuvis – skonio organas. Su liežuvio galiuku mes geriausiai jaučiame saldumą, su kraštais – rūgštumą, šaknimi – kartumą. Žmonės, kurie nustato maisto produkto kokybę pagal skonį ar kvapą, vadinami degustatoriai.

<u>Užduotys mokiniams:</u>

- Ragavimas – įvairios daržovės ir vaisiai, skonio apibūdinimas
- Atspėk, kas tai (ragauja užrištomis akimis ir pasako)

<u>Apibendrinimas</u>

Praėjome visą Pojūčių taką. Atlikome daug užduočių. Kaip jaučiatės? Kaip sekėsi darbas grupėse? Kas labiausiai patiko? Ką sužinojote naujo? Kur pritaikysite žinias?

Užduotis į namus:

Paimti interviu iš savo šeimos narių tema: “Kaip padeda pasirinktas pojūtis darbe ir buityje?” ir užrašyti 2-3 jų išsakytas mintis.